

Vesiensuojelun tavoitteet ja niiden saavuttaminen - Itämeri, rannikkovedet (ml. Saaristomeren) ja sisävedet *tilanne ja rahoitus*

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta, asunto- ja ympäristöjaosto, 2.10.2024

Anna-Stiina Heiskanen, Meri- ja vesiratkaisut yksikön päällikkö

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

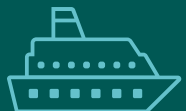
Ympäristöministeriön hallinnonalan ja Syken määrärahat -

- Myönteistä:
 - **Tutkimuslaitosten post doc -ohjelman** rahoitus: sen turvin valtion tutkimuslaitokset edistävät digitalisaatiota, kokonaisturvallisuutta, kilpailukykyä sekä yhteistyötä elinkeinoelämän ja hallinnon kanssa.
 - **EU-hankkeille osoitettava vastinraha:** uuden vastinrahakäytännön säilyttäminen ja edelleen kehittäminen on Syken näkemyksen mukaan edellytys sille, että hallitusohjelman tavoite EU:sta kotiutettavan T&K-rahoituksen kaksinkertaistamisesta voidaan saavuttaa.
 - **Syken toimintamenomäärärahoihin osoitetut määräaikaiset, korvamerkitys myönnöt:** REPower-CEST (EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen RRF:n rahoitus), post doc –rahoitus sekä ympäristötiedon tiedonhallinta

Valtionhallinnon tuottavuusohjelma

- Tuottavuusohjelmalla on tarkoitus hakea pysyviä säästöjä
- Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelman säästöt kohdentuvat vuonna 2025 pääosin hankerahoitukseen
 - Sykelle on epäselvää, miten nämä merkittävät, lähes 40 %:in leikkaukset tulevat vaikuttamaan ympäristöpolitiikan toimeenpanoon ja seurantaan
- Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaus lainsäädännön kautta tulevien tehtävien lisärahoituksesta vaikea:
 - Erityisesti laajojen EU-lainsäädännöstä aiheutuvien uusien tehtävien vastaanottaminen ilman vastaavaa erillisresursointia edellyttää tehtävien karsintaa toiminnan priorisoinnin ohella.
 - Esimerkiksi kiertotalouden säännökset ja ennallistamisasetus, joilla molemmilla pyritään edistämään ja toimeenpanemaan yhteisiä tavoitteita.

Vesiensuojelun tavoitteet ja niiden saavuttaminen - Itämeri, rannikkovedet

Uusin keinoin meren ja vesien hyvään tilaan ja kestäväan käyttöön

Vaikuttava vesien- ja merenhoito on erittäin pitkäjänteistä työtä.

Rahoituksen kohdentuminen tehtävä kustannus- tehokkaasti

Maa- ja metsätalouden kuormitus

Heikentää edelleen sisä- ja rannikkovesien tilaa

Tarvitaan yhdenmukainen maatalouden ympäristötuki- järjestelmän ja toimenpiteiden suunnittelu

Vesistöjen ja meren tilan seuranta

Toimenpiteitten vaikuttavuuden todentamiseen tarvitaan luotettavaa, ympäristön tilan seurantatietoa

Seurannan pitkäjänteinen rahoitus turvattava

Vesien ja merenhoidon tietojärjestelmät

Tarjoavat laadukasta ja luotettavaa tietoa ja työkaluja viranomaisille, yrityksille ja kansalaisille

Kehitys ja ylläpito turvattava

Yhteenveto meriluonnon tilasta 2024

***”Meriympäristön tila-arvio:
Suomen merialueiden tilassa
pieniä parannuksia,
kokonaiskuva edelleen heikko”***

28.8.2024 | [Suomen ympäristökeskus](#) | Tiedote

Edelliseen tila-arvioon (2016) verrattuna:

- Suurin osa meriluonnon tilan kuvaajista on pysynyt samana
- Kokonaistilassa ei ole tapahtunut suurta parantumista.
- Toivoa on! Pidemmän ajan trendit (15v) osoittavat kuitenkin tilan parantuneen monen kuvaajan osalta
- Sisävesien tila-arvio v. 2025
- Ennallistamisasetuksen tavoitteet linjassa vesien ja merenhoidon kanssa.

Vesiensuojelun tavoitteet ja niiden saavuttaminen

- Vesienhoidon ja merenhoidon suunnitelmat eivät riitä saavuttamaan vesien hyvää tilaa, ja hallitsemaan vesiä kuormittavaa rehevöitymistä, jos niiden **vaikuttavuutta yhteiskunnan muuhun toimintaan ei pystytä parantamaan.**
- VTVn raportti (10/2024) suosittelee, että **maatalouden ympäristötukijärjestelmän ja vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden suunnittelun** pitäisi olla yhdenmukaisia ja kohdentaa ja priorisoida toimenpiteet ja siihen saatava tuki valtiontaloudellisesti kustannusvaikuttavasti.

Meren ja rannikkovesien tilan parantamiseen tarvitaan

Aiempaa huomattavasti **tiukempia tavoitteita typpi- ja fosforikuormituksen vähentämiseksi.**

Hajakuormituksen hallintaan tarvitaan monien sektorien toimia: esim. **yhdenmukainen suunnittelu maatalouden ympäristötukijärjestelmän kanssa;**

- 1) maatalouden tukimuutoksia edistämään heikkotuottoisten peltujen siirtämistä muuhun käyttöön
- 2) ravinnetietovarannon perustamista tukemaan lannoituksen enimmäisrajojen valvontaa ja vesiensuojelutoimien kohdentamista,
- 3) sanktioita tai kannustimia tukemaan jatkuvapeitteisen metsänhoidon käyttöönottoa turvemailla,
- 4) maatalouden tukimuutoksia edistämään heikkotuottoisten peltujen siirtämistä muuhun käyttöön,
- 5) laajempaa lupavelvoitetta metsäojitukseen sekä
- 6) kalankasvatuksen kiertovesilaitosten toimintaedellytysten parantamista;

Haja-kuormituksen ja erityisesti maatalouden vaikutusten seuranta lisättävä

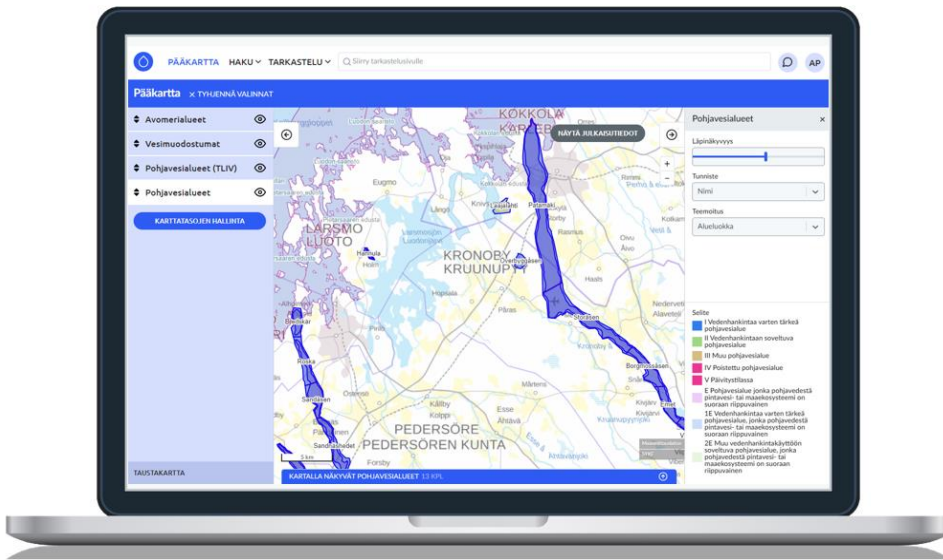
Uusien (esimerkiksi tulosperusteisten) ohjauskeinojen käyttöönotto vaatii myös luotettavaa ja kattavaa seuranta.

Seuranta on toimenpiteiden vaikuttavuuden todentamiseksi kehitettävä:

- Sekä valuma-alueella että rannikojokien läheisyydessä
- Keskitettävä enemmän maatalousvaltaisille osavaluma-alueille
- Lisättävä: maantieteellinen kattavuus, seurantiheys
- Kehitettävä automaatiota

Vaikuttavuuden todentamiseen ja seurantaan tarvitaan luotettavaa, systemaattista ja pitkäjänteistä ympäristön tilan seurantatietoa, jonka turvaaminen on valtionhallinnon tehtävä.

Tietojärjestelmät ja verkkosivut keskiössä

Tietojärjestelmien kehittämisen ja ylläpidon resurssien turvaaminen keskeistä, jotta käyttäjille tarjottava tieto pysyy edelleen laadukkaana, luotettavana ja ajantasaisena

- Vesien ja merenhoidon **tietojärjestelmän (PISARA)** kehittäminen keskeinen ratkaisu vaikuttavuuden parantamiseen
- Laajentaminen lupaviranomaisten ja muiden toimijoiden käyttöön
- Yhdistämään tietoa eri lähteistä (seurantojen tietokannat, tietojärjestelmät, mallien antamat tiedot, satelliittihavaintotiedot)
- **Verkkosivut** tarjoavat tiedon käyttäjille (esim. [Vesi.fi](https://vesi.fi), [Itameri.fi](https://itameri.fi), [Järvi-Meriwiki](https://jarvi-meriwiki.fi))

Saaristomeren tilan parantaminen

- Rahoituksen kohdentaminen Saaristomeren tilan parantamiseen on myönteistä
- Keskeistä Saaristomeren ja koko Suomen vesien tilan parantamisessa on valuma-alueiden kuormituksen hallinta.
- Maatalouden toimenpiteet olennaisia, erityisesti ne, joilla vaikutetaan peltojen fosforitilan alenemiseen.
- Ravinteiden kierrätys ja lannan siirtäminen tärkeimpiä toimenpiteitä, joita tulisi edistää.
- Toimenpiteiden vaikutuksen näkyminen merialueen ja ekosysteemien tilassa on kuitenkin hidasta.
- Saaristomeren valuma-alueen sekä saariston tilan muutosten seurannan kehittäminen ja turvaaminen tarpeellista.

Teemme tiedolla toivoa.

syke.fi | ymparisto.fi

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute